

Cyberprzemoc wśród uczniów

Czyli jak reagować na agresję w internecie i jak jej zapobiegać

Cyberprzemoc to najpoważniejsze zagrożenie XXI wieku, które jest niezwykle trudne do zdefiniowania, ponieważ każdy kolejny serwis internetowy jest kolejnym elementem, który wpływa na ewolucję problemów, z którymi przychodzi nam się zmierzyć.

Ośrodek Psychologiczno-Pedagogiczny RAZEM, Instytut Cyberprzemocy

Współcześni uczniowie zaliczają się do pokolenia obrazkowego - ilustracja przemawia do nich bardziej niż tekst pisany. Świat wirtualny jest dla nich równie ważny jak ten rzeczywisty, o czym mogą świadczyć poniższe statystyki (badanie przeprowadzono wśród 22 086 osób między 12. a 18. rokiem życia):

- **86,6%** uczniów regularnie korzysta z urządzeń mobilnych (92% tych urządzeń jest bezpośrednio podłączonych do internetu),
- **1/3** przebadanych uczniów nie wyobraża sobie życia bez telefonu komórkowego,
- **87,9%** uczniów ma konto na przynajmniej jednym portalu społecznościowym,
- **prawie co piąty** respondent korzysta z *Facebooka* kilkadziesiąt (!) razy dziennie,
- **35%** uczniów zaprasza do grona swoich znajomych na portalach społecznościowych osoby, których nie zna.

Co robią dzieci w sieci?

Grają w gry. Osoby w wieku 9-17 lat najczęściej grają w takie tytuły, jak Minecraft, Roblox, The Sims 4, Among Us, produkcje z serii GTA, Fortnite, League of Legends.

Kolekcjonują znajomych. Facebook to portal społecznościowy przeznaczony dla osób od 13. roku życia. Niestety na portalu znajduje się bardzo wiele kont założonych przez dzieci poniżej wymaganego wieku - na profilach tych widnieją fałszywe dane. Dla uczniów bardzo ważne są znajomości zawarte przez internet. Nie przeszkadza im, że często tych osób nie znają w prawdziwym życiu. Dla nich wirtualny znajomy może stać się najlepszym przyjacielem.

Prezentują swoje zdjęcia. Instagram to portal społecznościowy, na którym publikuje się zdjęcia i filmy. Jakże? Bardzo różne - od krajobrazów, zwierząt, jedzenia, aż po „nudeski” (zdjęcia, na których dominuje nagość). Młodzież często podejmuje wyzwania na Instagramie. Jednym z nich było „One finger selfie challenge”, czyli zrobienie sobie nagiego zdjęcia, na którym intymne części ciała zakryte są tylko palcem. O popularności Insta-grama może świadczyć fakt, że aplikacja ma miesięcznie ponad 800 milionów użytkowników, z których 500 milionów odwiedza portal każdego dnia.

Nagrywają teledyski. Musical.ly to aplikacja, która umożliwia nagrywanie filmów wraz z podkładem muzycznym i wokalem, dzięki czemu użytkownik może wcielić się w wybraną gwiazdę. Aplikację można wykorzystać w bardzo kreatywny i ciekawy sposób. Niestety w internecie znajdują się również wulgarne i niestosowne filmiki, nagrane przez dzieci.

Wysyłają „snapy”. Snapchat to aplikacja, z której korzysta przede wszystkim młodzież w wieku 13-17 lat. Aplikacja ta zdobyła popularność dzięki temu, że wysyłane za jej pomocą zdjęcia i filmiki znikają u odbiorcy po wyznaczonym czasie (od 1 do 10 sekund). Funkcjonalność ta sprawiła, że „snapy” stały się

dużo odważniejsze niż zdjęcia zamieszczane na innych portalach. Niektórzy traktują Snapchat jako narzędzie do uprawiania „sekstingu”, czyli do wysyłania nagich zdjęć.

Relacjonują swoje życie. YouTube to serwis internetowy, który umożliwia bezpłatne umieszczanie, odtwarzanie, ocenianie i komentowanie filmów. Jest to przestrzeń dla młodych ludzi do wyrażania siebie. Młodzież (konto na YouTube może założyć osoba, która ukończyła co najmniej 13 lat) tworzy kanały, na których naśladuje starszych youtuberów (osoby prowadzące kanały na YouTube i publikujące tam nagrania). Młodzi ludzie opowiadają tam o swoich pasjach i zainteresowaniach lub po prostu opisują „co u nich ciekawego”. W serwisie znajdują się również filmy nagrane przez osoby poniżej 13. roku życia i najpewniej opublikowane bez zgody ich rodziców. Autorzy tych filmów przedstawiają się z imienia i nazwiska, pokazują, jak mieszkają, a także prezentują banalne czynności z życia codziennego, typu przygotowanie na śniadanie płatków z mlekiem. Czy może to być niebezpieczne? Tak - i to bardzo. Nasi uczniowie również bardzo chętnie obserwują inne osoby. Ogromną popularnością cieszą się youtuberzy, którzy nagrywają siebie podczas grania w gry, komentują i zachęcają do subskrybowania i „dawania łapek w górę”. Im więcej subskrypcji i łapek w górę, tym lepiej -znaczy, że się podoba.

Czym jest cyberprzemoc?

Cyberprzemoc to:

- „wyzywanie, straszenie, nękanie, ośmieszanie itp. drugiego człowieka przy użyciu internetu lub telefonu komórkowego”,
- „zachowanie, które krzywdzi emocjonalnie drugiego człowieka; osoby, które stosują cyberprzemoc używają do tego celu internetu albo telefonów komórkowych”.

Cyberprzemoc przejawia się poprzez:

- przemoc werbalną w sieci - poniżanie, ośmieszanie, szantażowanie, nękanie i wyzywanie
 - publikowanie w sieci kompromitujących zdjęć, filmów i informacji
 - rejestrowanie zdjęć i filmów bez zgody drugiej osoby
 - rozpowszechnianie zdjęć i filmów, które kogoś ośmieszają
 - podszywanie się pod kogoś w sieci
 - włamania na konta na portalach społecznościowych i pocztę elektroniczną
 - wykluczanie np. nieprzyjmowanie do grup na portalach społecznościowych
- **Stalking** - „uporczywe nękanie powodujące uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotne naruszenie prywatności”.
 - **Grooming** - uwodzenie dziecka przez internet.
 - **Flaming** - kłótnia internetowa, „wojna na obelgi”.
 - **Trollowanie** - prowokowanie, atakowanie i denerwowanie kogoś w internecie.
 - **Pharming** - przekierowywanie użytkowników na fałszywe strony internetowe.
 - **Phishing** - podszywanie się pod inną osobę lub instytucję w celu zdobycia jej danych (np. hasła).
 - **Happy slapping** - niespodziewane atakowanie (np. pobicie, kradzież) przypadkowych ludzi i filmowanie całego zajścia.

Zasady bezpiecznego korzystania z internetu

- skonfiguruj ustawienia bezpieczeństwa w urządzeniu.
- zainstaluj program do kontroli rodzicielskiej
- ustal z dzieckiem zasady bezpiecznego korzystania z internetu
- udostępniaj dziecku jedynie pozytywne i bezpieczne treści
- rozmawiaj z dzieckiem o jego doświadczeniach w sieci

Ważne telefony

116 111 - telefon zaufania dla dzieci i młodzieży

800 100 100 - linia dla rodziców, nauczycieli i profesjonalistów

Przydatne strony internetowe

www.necio.pl - strona internetowa przeznaczona dla dzieci w wieku 4-6 lat. Znajdują się na niej piosenki, gry oraz animacje tłumaczące zasady bezpiecznego korzystania z sieci.

www.sieciaki.pl - strona internetowa przeznaczona dla dzieci w wieku 9-11 lat. Jest ona częścią projektu, który skupia się na edukacji dzieci w zakresie bezpieczeństwa w internecie, promocji bezpiecznych zastosowań sieci, certyfikowaniu oraz promocji bezpiecznych stron i serwisów internetowych.

www.dzieckowsieci.pl - strona internetowa będąca częścią kampanii „Chroń dziecko w sieci”, która ma na celu uświadomienie i przestrzeżenie rodziców przed konsekwencjami zetknięcia się dzieci ze szkodliwymi treściami w internecie i wskazanie im, jak ograniczyć to ryzyko.

www.fdds.pl - strona internetowa Fundacji Dajmy Dzieciom Siłę. Znaleźć tam można materiały edukacyjne, raporty z badań czy przepisy prawne dotyczące krzywdzenia dzieci.

www.dyzurnet.pl - punkt kontaktowy prowadzony przez zespół ekspertów Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej do zgłaszania nielegalnych treści w internecie

Ofiara cyberprzemocy**Rodzaje agresji elektronicznej ze względu na typ ofiary**

Typ agresji elektronicznej	Ofiara
Agresja elektroniczna wobec pokrzywdzonych	Osoba słabsza od sprawcy, np. alkoholik, osoba niepełnosprawna
Agresja elektroniczna wobec celebrytów	Celebryta - osoba znana pojawiająca się w mediach, np. piosenkarz, sportowiec, aktor
Elektroniczna agresja uprzedzeniowa	Nie konkretne jednostki, lecz grupa ludzi, np. osoby określonej narodowości, fani jakiegoś zespołu
Agresja elektroniczna wobec nieznajomych (przypadkowa)	Osoba nieznajoma - wybrana przypadkiem, często podczas swobodnego surfowania w sieci
Mobbing elektroniczny (cyberbullying)	Młody człowiek należący do grupy, której członkiem jest także sprawca (może to być grupa tradycyjna, np. zespół klasowy, albo grupa online, np. użytkownicy jakiegoś forum dyskusyjnego)

W rozmowie z uczniem będącym ofiarą cyberprzemocy:

- utwierdź go w tym, że dobrze zrobił, mówiąc ci o tym, co się stało
- powiedz, że widzisz i rozumiesz, że jest mu trudno ujawnić to, co go spotkało
- wskaż, że nikt nie ma prawa tak się zachowywać wobec niego
- zapewnij go, że szkoła nie toleruje żadnej formy przemocy i że postarasz się mu pomóc, uruchamiając odpowiednie procedury interwencyjne
- poinformuj ucznia, że ma prawo zgłosić cyberprzemoc administratorowi serwisu lub zadzwonić pod numer telefonu zaufania 116 111
- zwróć uwagę na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.

Poradź uczniowi, aby:

- nie utrzymywał kontaktu ze sprawcą, nie odpowiadał na wiadomości e-mail, telefony itp.
- nie kasował dowodów: wiadomości e-mail, sms-ów, mms-ów, zdjęć, filmów i przedstawił je tobie lub innej osobie dorosłej.
- zmienił swoje dane kontaktowe w komunikatorach, adres e-mail, numer telefonu komórkowego itp.
- zablokował sprawcę - jego adres e-mail, telefon, usunął go z listy kontaktów na profilu społecznościowym, ustawił komunikator tak, aby nikt spoza listy kontaktów nie mógł się z nim kontaktować".